

Kunst in de Straat

Onderdeel van 'Een Kunstig Geheel'

lessenreeksen over Kunst in de Openbare Ruimte in de gemeente Raalte

Groep 5 & 6

Colofon

In opdracht van:
HOFtheater Raalte (www.hoftheater.nl)

Gemeente Raalte (www.raalte.nl)

Deze lessenreeks is ontworpen door:
Karin Köster (www.inderweer.nl)

Vormgeving:
Femke Wijma - The Creativ Company (www.femkewijma.nl)

Inhoud

Inhoud	3
Algemene handleiding voor leerkrachten	4
Kunst in de Straat (groep 5, 6)	6
Les 1 Introductie	7
Les 2 Aan het werk	9
Les 3 Reflectie	10
Achtergrondinformatie bij kunstwerken in eigen dorp	12
Bijlagen:	
Foto's van Kunstwerken in de gemeente Raalte	
Foto's van Street Art	
Liedje: 'Standbeeld'	

Algemene handleiding voor leerkrachten

Een Kunstig Geheel

Deze lessenreeks maakt deel uit van een Kunstig Geheel, vier lessenreeksen met als hoofdthema: Kunst in de Openbare Ruimte. De volgende lessenreeksen zijn uitgewerkt:

- Een lessenreeks voor groep 1,2
Kunst in de Klas
Werken in het platte vlak
- Een lessenreeks voor groep 3,4
Kunst op het Plein
Werken in 3 dimensionaal
- Een lessenreeks voor groep 5,6
Kunst in de Straat
Street Art
- Een lessenreeks voor groep 7,8

De kunstfietsroute
Bezichtigen kunst in gemeente Raalte

De lessenreeksen werden speciaal ontwikkeld voor de basisscholen in de gemeente Raalte.

Opbouw lessenreeksen

De lessenreeksen zijn allen eender opgebouwd:

Les 1: Introductie en activeren van voor kennis.

Tevens voorbereiding van les 2

Les 2: Aan het werk, waarin een creatieve activiteit of een Kunstfietsroute

wordt uit gevoerd/ondernomen

Les 3: Evaluatie, waarin het beeldbeschouwen centraal staat.

Uitgaan van de Vaardigheden van betekenisgeving

Een Kunstig Geheel is uitgegaan van de Vaardigheden van betekenisgeving zoals van Heusden, Rass en Tans die hebben omschreven:

Waarnemen:

Geuren, smaken, geluiden, beelden, lokaliseren, observeren, ontdekken, opmerken, herinneren

Verbeelden:

Doen alsof, inschatten, verzinnen, voorstellen, voorspellen, maken, fantaseren, manipuleren, construeren, ontwerpen

Conceptualiseren:

vertellen, classificeren, labelen, rechtvaardigen, debatteren, becommentariëren, oordelen, benoemen, interpreteren, formuleren, bloggen, twitteren

Analyseren:

verbanden leggen, patronen zoeken, verklaren, testen, onderzoeken, logisch denken, concluderen, ontleden, hypothesen

opstellen, integreren, evalueren

Een interactief beeldbeschouwingsgesprek voeren

Een beeldbeschouwingsgesprek kan een onderwijsleergesprek zijn, waarbij de leerkracht sturend is en veel gerichte vragen stelt. Een beeldbeschouwingsgesprek kan ook gericht zijn op discussie, waarin de rol van de leerkracht meer die van de gespreksleider is. Afhankelijk van het doel dat je met het gesprek voor ogen hebt wordt een bepaald type gesprek gekozen. Specifieke aandachtspunten tijdens een gesprek:

- Nieuwsgierigheid wekken
Een prikkelende vraag, een verhaal, een kunstwerk op zich
- Wat is je eerste indruk?
Wie wil er iets over vertellen/ is er iets dat je opvalt?
- Wat zie je precies?
Wat voor een soort kunstwerk en waar zie je dat aan?
Wat stelt het voor?
Hoe is het gemaakt?
Met welke materialen en technieken?
Wat valt op aan de beeldaspecten (kleur, vorm, lijn, ruimte, textuur en compositie)?
- Wat betekent het volgens jou?
Wat roept het werk bij jou op (gevoelens, gedachten, fantasieën)?

Wat zou de maker met dit werk willen vertellen?

Welke functie heeft het?

Voor wie is het bedoeld?

In welke tijd/op welke plaats is het gemaakt?

- Hoe weet je dit?

Pendelen tussen wat je ziet en hoe je dat interpreteert

- Wat vind je ervan?

Wat vind je van dit kunstwerk?

Wat maakt dat je dit vindt?

Bron: In gesprek met het beeld en met elkaar, I. Roozen, SLO, Enschede

Omschrijving van de Openbare Ruimte (Wikipedia)

Openbare ruimte of publieke ruimte is de ruimte die voor iedereen toegankelijk is. Het is een fysieke plaats waar een groot deel van het publieke leven zich afspeelt. De meeste openbare ruimtes bevinden zich in de open lucht, maar ook vrij toegankelijke overheidsgebouwen en publieke instellingen kunnen tot de openbare ruimte worden gerekend. Openbare ruimte kan als volgt gedefinieerd worden: Openbare ruimte is de gemeenschappelijke fysieke ruimte die leden van een samenleving hebben, inclusief de daarop betrekking hebbende mentale en sociale ruimte

De Kunstwacht

Wil je meer informatie over beelden in de openbare ruimten in de gemeente Raalte? Kijk dan eens op de Kunstwacht. www.raalte.kunstwacht.nl Hier vind je een overzicht

van kunstwerken met foto's en informatie over ieder kunstwerk.

Informatie over Street Art (Wikipedia)

Street art is een kunstvorm gerelateerd aan de graffiti-beweging. Onder Street art vallen diverse illegaal of legaal aangebrachte kunstuitingen aan de openbare weg die niet onder de pure graffiti vallen en evenmin tot de officiële kunst behoren. Street art komt voor in de vorm van stickers, sjabloon-druk en posters, maar ook eigenmachtig geplaatste beelden, muurschilderingen en mobiele vallen hieronder.

Het grote verschil tussen graffiti en andere Street art is dat het bij graffiti vaak primair om decoratieve naamtags gaat (en dus om de makers) en dat bij Street art meestal de afbeeldingen en de boodschap erachter belangrijker zijn. Het kwaliteitscriterium voor graffiti is de moeilijkheidsgraad en voor Street art de originaliteit en uitdrukkingskracht. Veel makers van Street-art werken anoniem en verspreiden afbeeldingen zonder tekst of signatuur.

Het verschijnsel is ontstaan in de jaren '70 en werd toen gebruikt om politieke standpunten duidelijk te maken. Later verdween het fenomeen weer naar de achtergrond en het dook pas weer op in de late jaren 90. Dit keer als een zuivere kunstvorm (zie straatgrafiek), waarbij de straat als tentoonstellingsruimte dient. Een vorm van Street art is wildbreien waarbij straatobjecten zoals palen van verkeersborden of bomen angekleed worden met kleurrijk gebreed textiel. Een andere variant is het wildtuien

nieren waarbij men zonder toestemming stukken onbenutte grond in steden beplant met bloemen of struiken.

Waarom Kunst en Cultuur onderwijs?

Onderwijs in kunst, cultuur en erfgoed levert een waardevolle bijdrage aan de algemene en persoonlijke vorming. Leerlingen verwerven kennis, houding en vaardigheden van muziek, dans, drama, beeldende kunst, literatuur en cultureel erfgoed. Ze leren kunst te maken en mee te maken: te verbeelden en te beleven. Ze leren op eigen werk en op werk van kunstenaars te reflecteren. Daardoor leren leerlingen zich kritisch te verhouden tot cultuuruitingen, deze te interpreteren en te plaatsen in een breder perspectief. Voor leerlingen die verder willen en verder kunnen is onderwijs in kunst en cultuur ook een voorbereiding op verwante vervolopleidingen.

Kunst in de Straat (groep 5, 6)

Projectbeschrijving

Tijdens de lessenreeks Kunst in de Straat gaan de leerlingen aan de slag met het thema Kunst in de Openbare Ruimte en maken een eigen expositie in de straat van de school. Centraal staat Street Art. De leerlingen maken een eigen expositie van Street Art in de straat van de school, organiseren een opening en vertellen hun verhaal achter het kunstwerk.

Aansluiting op SLO doelstellingen

De lessenreeks sluit aan op twee Kerndoelen Kunstzinnige Oriëntatie:

- Vormsoorten (open, gesloten, vorm, rest-vorm, enz.), lichaamsvormen van mensen en dieren in verhouding weergeven
- Houtbewerking (spijkeren, zagen en schuren), bouwen van maquettes
- Werken met krijt
- een gebeurtenis vastleggen met foto's of video

Kerndoel 54

De leerlingen leren beelden, muziek, taal, spel en beweging te gebruiken, om er gevoelens en ervaringen mee uit te drukken en om er mee te communiceren.

Waarbij voor groep 5,6 de volgende onderwerpen en beelddaspecten aan de orde komen (TULE):

- De leerlingen komen in aanraking met nieuwe elementen waar beelden een specifieke rol hebben: onderwerpen uit wereldoriëntatie als inspiratiebron voor beeldend werk, beeldende kunst, cultureel erfgoed, hedendaagse beeldcultuur
- Ruimtelijk bouwen: ruimte doorstekende vormen (constructies) en ruimte inrichten (rekening houden met maat)
- Kleur: relatie tussen kleur en licht, signaal- en camoufla-gekleuren, kleurenfamilies

Kerndoel 55

De leerlingen leren op eigen werk en dat van anderen te reflecteren.

Waarbij voor groep 5,6 binnen deze lessenreeks centraal staat (TULE):

- bespreking van de plannen: wat ga je maken en hoe ga je dat maken?
- bespreking van het eigen product en werkproces en dat van groepsgenoten
- bespreking van eigen werk in relatie tot dat van kunstenaars
- respect en waardering tonen voor het werk en de zienswijze van anderen

Les 1 – Introductie

Tijdens de introductie les maken de leerlingen kennis met kunst in het eigen dorp en met Street Art en wordt er betekenis aan deze kunst gegeven. Daarnaast wordt er bekeken waar de eigen expositie gebouwd gaat worden en welke aspecten van de locatie van invloed zijn op de te maken kunstwerken.

Vorbereiding:

- Zoek in de bijlage de kunstwerken uit het dorp van de school en zet die klaar op het digibord
- Lees de achtergrond informatie bij het kunstwerk uit het dorp dat centraal komt te staan tijdens deze les.
- Zoek ook in de bijlage de foto's van Street Art. Deze zijn ook nodig tijdens de les.
- Bepaal de locatie waar de expositie van de groep gebouwd gaat worden. In deze lessenreeks wordt uitgegaan van de straat van de school, maar er kan ook een andere keuze gemaakt worden.
- Bij een grote groep is het aan te raden de leerlingen in tweetallen te laten werken

Benodigde materialen:

- Digibord
- Digitale foto van kunstwerk in het dorp (bijgesloten bij deze lessenreeks)
- Digitale foto's van Street Art (bijgesloten bij deze lessenreeks)

Lesactiviteiten:

Les 1 bestaat uit een flink aantal onderdelen. Wanneer de tijd niet toereikend is kan er voor worden gekozen les 1 in twee gedeelten te geven.

- Bespreek onderstaande informatie om het onderwerp 'Kunst in de Openbare Ruimte' te introduceren:
De stoep, een plein of het gemeentehuis: het zijn plekken waar iedereen kan komen. Dat noem je openbare ruimte. Vaak is die maar saai. Gelukkig hebben gemeentebesturen daar wel een oplossing voor. Ze vragen een kunstenaar om een kunstwerk te maken. Van oudsher maken zij deze kunstwerken van duurzame materialen als brons, steen, roestvrij staal of beton. Het is de bedoeling dat het kunstwerk er jarenlang blijft staan of hangen. De gemeente zorgt onder andere voor de plaatsing, de sokkel en het onderhoud. Het kunstwerk kleedt de omgeving aan en kan er op verschillende manieren een rol in spelen:
 - het kan een plaats accentueren;
 - het laat je op een andere manier naar die plaats kijken;
 - het kan de aandacht opeisen, of zelfs afleiden van de omgeving;
 - soms is het een monument om iets of iemand te gedenken.

- Bekijk de foto's van de kunst in het dorp waar de school staat (zie bijlage). Geen digibord? Maak dan een print van de foto's op A4 formaat. Voer een kringgesprek n.a.v. de kunstwerken uit het dorp met zoveel mogelijk open vragen. Vragen kunnen o.a. zijn:
 - Waar staat dit kunstwerk? (zie achtergrond informatie blz. 9)
 - Wat stelt dit kunstwerk voor? (zie achtergrond informatie blz.9)
 - Waarom zou dit kunstwerk hier neergezet zijn? (zie achtergrondinformatie blz. 9)
 - Vind je het mooi dat dit kunstwerk op die plaats staat?
 - Waarom zetten we eigenlijk kunst neer in een dorp?
 - Wat vind je van dit kunstwerk?
 - Ken je nog andere kunstwerken in ons dorp?
 - Wat zouden de personen in het beeld tegen elkaar zeggen?
- Laat leerlingen zelf vragen bedenken bij een ander plaatje van een kunstwerk uit het dorp. Laat ze bijvoorbeeld in tweetallen elkaar bevragen. Wat was een hele leuke verrassende vraag die voorbij is gekomen?
- Leg de nadruk bij het kringgesprek over het gevoel dat een kunstwerk bij je kan oproepen. Mensen vinden iets mooi,

of juist helemaal niet, worden door een kunstwerk ergens aan herinnerd, gaan er zelf iets bij bedenken, of vinden het heel knap gemaakt en worden er vrolijk van. Kunst kan passen in de omgeving waar het staat, of misschien wel helemaal niet en dat roept ook een gevoel op. Kunst heeft altijd met gevoel te maken. Laat leerlingen hun gevoel bij een kunstwerk onder woorden brengen.

- *Vorbereitung les 2:*
Bespreek de term en inhoud van Street Art met de leerlingen (zie voor de betekenis en geschiedenis de docentenhandleiding).
Laat voorbeelden zien op het digibord. Ga met de leerlingen in gesprek over illegale en legale kunst. Wat vinden de leerlingen van graffiti? Is graffiti kunst? Laat de leerlingen zelf voorbeelden zoeken van Street Art op de computer. Kunnen ze benoemen wat de kunstenaar aan materiaal nodig heeft gehad om dat kunstwerk te maken?
- *Vorbereitung les 2:*
In les 2 gaan de leerlingen een eigen Street Art tentoonstelling maken in de straat van de school. Leg uit dat het hier gaat om legale kunst, die ook weer verwijderd kan worden. Verken met de leerlingen de straat. Kijk naar voorwerpen die gebruikt kunnen worden om een kunstwerk van te maken (vuilnisbak, brievenbus, lantaarnpaal, hek, put, lege muur, etc.). Laat de leerlingen een punt kiezen in de straat waar zij hun Street Art gaan

maken. Bespreek met de leerlingen dat een locatie altijd te maken heeft met de vorm van het kunstwerk wat gemaakt gaat worden.

- *Vorbereitung les 2:*
Laat de leerlingen een plan maken voor de Street Art die zij in les 2 gaan maken. Hoe gaat die eruit zien, welke materialen zijn er nodig (zijn deze op school of moeten die van thuis worden meegenomen), moet er toestemming gevraagd worden aan een bewoner, etc. Laat de leerlingen zoveel mogelijk eigen ideeën uitwerken, hieronder slechts enkele ideeën die als voorbeeld kunnen dienen:
Brievenbus: pop van maken met kleren aan, de gleuf is de mond van het poppetje
Kale muur: graffiti op behang, wat gaat uitgebeeld worden? Past dit in de straat?
Lantaarnpaal: draai een papier om de voet van alle lantaarnpalen en teken er bloemen op, zo wordt de straat een stuk vrolijker
Vuilnisbak: geef hem ogen en Dracula tanden of maak ervoor een veldje op de grond alsof de vuilnisbak het doel is
Put: maak afdrukken van de putdeksel en gebruik die in een kunstwerk eromheen
Zie voor heel veel voorbeelden op het internet.
- *Vorbereitung les 3:*
Laat de leerlingen een uitnodiging maken voor de opening van de Street Art tentoonstelling in de straat. Plan dit op dezelfde dag als les 2, om de kans op vandalis-

me te verkleinen. Het is misschien leuk naast de ouders ook de mensen in de straat uit te nodigen. Bespreek met de leerlingen wie de opening verricht en vertel hen dat zij allen een korte toelichting moeten geven bij hun kunstwerk.

Extra opties:

- Leer de leerlingen het liedje: 'Standbeeld' aan (bijgesloten bij deze lessenreeks)

Les 2 – Aan het werk

Tijdens de les 'Aan het werk' gaan de leerlingen Street Art maken op de locatie die zij hebben gekozen aan de hand van het in les 1 opgestelde plan.

Voorbereiding:

- Zorg ervoor dat alle leerlingen de materialen voor handen hebben waarmee zij hun Street Art kunnen maken.
- Wanneer de lesactiviteit met de gehele groep tegelijkertijd wordt uitgevoerd is het wellicht handig een paar extra handen in de klas te hebben.
- Zorg voor bevestigingsmaterialen, lijm

Benodigheden:

- Benodigheden om de diverse Street Art te maken
- Lijm- en bevestigingsmaterialen

Lesactiviteiten:

- De les bestaat uit het vervaardigen van de Street Art kunstwerken.
- Wanneer de les niet in één les afgerond kan worden kunnen er ook twee lessen aan de les 'Aan het Werk' besteed worden. Zorg er dan voor dat alle voorbereidingen voor het plaatsen van de Street Art in de klas gemaakt kunnen worden, zodat zij in de volgende les buiten aangebracht kunnen worden.

Les 3 – Reflectie

Tijdens deze les worden alle Street Art kunstwerken samengevoegd tot één tentoonstelling in de straat van de school. De tentoonstelling wordt geopend, de leerlingen vertellen iets over hun Street Art en leiden bezoekers rond. Tevens geven de leerlingen positieve feedback op elkaars Street Art kunstwerken.

Voorbereiding:

- Zorg dat iedereen is uitgenodigd voor de opening en bezichtiging van de tentoonstelling.
- Check of er geen kunstwerken blijvende schade aan de straat zullen opleveren
- Zorg voor een fototoestel

Benodigheden:

- De Street Art kunstwerken van de leerlingen
- Naambordjes van de makers
- Bevestigingsmaterialen
- Fototoestel

Lesactiviteiten:

- Laat de leerlingen hun kunstwerk plaatsen op de locatie die zij hebben gekozen. De kunstwerken kunnen nu afgemaakt worden. Er kan voor gekozen worden om een uitlegbordje/naambordje bij het kunstwerk te plaatsen.
- Bespreek met de leerlingen alle kunstwerken. Laat hen positieve feedback geven. Laat ze vertellen welk gevoel het kunstwerk bij hen oproept. Zouden alle mensen (leeftijden) van deze Street Art kunnen genieten? Zo ja, waarom. Zo nee, waarom niet denk je?
- Bespreek met de leerlingen hoe de opening en het verloop van de tentoonstelling (Rondleiding? Uitleg ter plekke door alle kunstenaars? Ranja achteraf? Wie doet wat?)
- Laat leerlingen foto's maken gedurende de tentoonstelling. Deze kunnen achteraf gebruikt worden op de website, in de klas, bij een jaarboek, etc.
- Na de ontvangst van alle gasten kunnen de kunstwerken weer afgebroken worden (of nog een paar dagen blijven staan?)
- Sluit de lessenreeks af met een herhaling

over Kunst in de Openbare Ruimte:

- Waarom plaatsen we een kunstwerk in een dorp?
- Noem nog eens een kunstwerk uit het dorp.
- Als jij een beroemde kunstenaar zou zijn, wat voor een kunstwerk zou jij dan maken voor ons dorp?
- Is er ook Street Art in het dorp? Wat zou een geschikte locatie zijn?

Achtergrondinformatie bij Kunstwerken in eigen dorp

't Gonst – Nieuw Heeten

Kunstenaar: Saske van der Eerden
Straatnaam: Ambachtstraat, Hoek Zwarteweg, Nieuw Heeten
Materiaal: Aluminium, Baksteen, Polyester
Jaar van plaatsing: 2006
Omschrijving: 't Gonst symboliseert een doorsnee van de bevolking van het dorp Nieuw Heeten. Het ontwerp bestaat uit 6 mensenhoofden en een hondenkop geplaatst op sokkels. Tussen alle hoofden vindt interactie plaats, wat levendigheid, bedrijvigheid en saamhorigheid van het dorp symboliseert.

Corona – Marienheem

Kunstenaar: Annabel Schrijver
Straatnaam: Krusestraat, Hoek Wissinkweg, Mariënheem
Materiaal: Brons, RVS
Jaar van plaatsing: 1996
Omschrijving: Tekst op het kunstwerk: Mariënheem dorp en buurtschappen, gescheiden door rijksweg en spoorlijn, samengebonden door de midzomerzon. Aangeboden door Plaatselijk Belang en de Stichting Midzomerfeesten. Ter ere van 12,5 jaar midzomerfeesten in 1996. Uitgevoerd door vele vrijwilligers.

De Haan – Raalte

Kunstenaar: Eric Claus
Straatnaam: Stationsstraat, Varkensmarkt, Raalte
Materiaal: Baksteen, Brons, Graniet
Jaar van plaatsing: 1980
Omschrijving: De bronzen haan op de Varkensmarkt is gemaakt door Eric Claus. Het is een 1.40 m. hoog beeld dat op een sokkel is geplaatst. De haan stond eerst in de beeldentuin van het Nijenhuis. Het is in 1980 aangekocht door de gemeente Raalte omdat men vond dat een dergelijk beeld paste bij het karakter van Raalte. Hoewel de link met 'Stoppelhaene' natuurlijk voor de hand ligt moet het beeld ook gezien worden als een symbool van waakzaamheid. De haan is op 30 november 1980 onthuld door de inmiddels overleden Dr. Hannema, grondlegger van de kunstcollectie op kasteel het Nijenhuis. Eric Claus, de kunstenaar, heeft hoogstwaarschijnlijk niet het Raalter oogstfeest in gedachten gehad toen hij de haan maakte.

Achtergrondinformatie bij Kunstwerken in eigen dorp

De Klavers – Heino

Kunstenaar:	Alice Helenklaken
Straatnaam:	Zwolsestraat, Heino
Materiaal:	Staal
Jaar van plaatsing:	2009
Omschrijving:	Het kunstwerk bestaat uit drie koperkleurige klavers. De klaver is een verwijzing naar het gemeentewapen van de voormalige gemeente Heino en staat symbool voor de goede weidegronden waarop Heino is ontstaan. Maar ook de medicinale werking en de legende van het klavertje vier spelen een rol.

Tijl Uilenspiegel – Lierderholthuis

Kunstenaar:	Frank Stoopman
Straatnaam:	Kerkslagen, Lierderholthuis
Materiaal:	Brons
Jaar van plaatsing:	2001
Omschrijving:	Uilenspiegel zou eens in Lierderholthuis zijn geweest. Op een warme dag in augustus liep hij eens door Salland. Tijl zou bij Lierderholthuis onder een brug hebben geslapen en op de plek tot zijn nek in het water hebben gestaan, waar hij wilde schuilen toen het regende. 'Domme boeren, waarom gaan jullie niet als ik schuilen onder de brugge.' In Lierderholthuis stond eens de Uilenspiegelbrug over de Oude Wetering. Dit verhaal duikt voor het eerst op in 1922 en daarna in enkele sagenboeken. In het gehucht staat op het dorpsplein een sculptuur van Tijl Uilenspiegel uit 2003, gemaakt door kunstenaar Frank Stoopman. Tijl staat bij een half rond bankje, dat aan één kant poten mist. Hij moet het daarom vasthouden, wat tot gevolg heeft dat hij er niet in slaagt om zijn zotten- of narrenkap te pakken, die iets verderop ligt. Uilenspiegel wil hulp van de bezoeker aan het dorp en wijst naar zijn narrenkap. Een oud lijkend opschrift op het bankje, dat is bedacht door de kunstenaar, wijst er op dat de omstander zich wel twee keer moet bedenken voor hij de kap, met lange punten en belletjes, aan Uilenspiegel zal geven: 'Ghy moet vooraf wel bedencken, Indien ghy Thyl den sottenkap wil schencken, En dat is bij hem altijd het geval, Hij ook de wereld op sijn kop setten sal.'

Achtergrondinformatie bij Kunstwerken in eigen dorp

Wave - Broekland

Kunstenaar: Linda Verkaaik
Straatnaam: Bouwhuisplein, Broekland
Materiaal: IJzer
Jaar van plaatsing: 2008
Omschrijving: In de sokkel zijn teksten geplaatst die betrekking hebben op de geschiedenis van Broekland.
Het beeld staat symbool voor het leven en heeft twee kanten (de dag en nachtzijde). Aan de dagzijde wordt het ijzer geaccentueerd door gekleurd mozaïek in de armen van de figuren. De nachtzijde is eenvoudiger uitgewerkt.
Het weer zal het ijzer van kunstwerk verkleuren, dit geeft een natuurlijk effect.

Zonder titel - Heeten

Kunstenaar: Alex Vermeulen
Straatnaam: Rotonde nabij IJsselgouwe, Heeten
Materiaal: Polyester, Staal
Jaar van plaatsing: 2010
Omschrijving: Het kunstwerk bestaat uit twee spiralen die een in elkaar draaiende beweging maken met daarop twee figuren die met elkaar communiceren. Het is een symbool voor menselijke ontmoeting. Als je om de rotonde rijdt gaat de spiraal draaien, het ziet er vanuit elk oogpunt anders uit. Het is een landmark dat de inwoners, bezoekers en passanten van Heeten welkom heet. De spiraalvorm komt ook veel voor in de natuur, denk aan wervelstormen, stormen en vingerafdrukken.

Trekvogel - Laag Zuthem

Kunstenaar: Onbekend
Straatnaam: Kolkweg, Laag Zuthem
Materiaal: Brons, RVS
Jaar van plaatsing: 1970
Omschrijving: De Trekvogel is een beeld dat verwijst naar de vele trekvogels die in het voorjaar en najaar voorbij trekken. Het beeld heeft de vorm van een gans, één van de vogels die het meeste langs trekt.

Achtergrondinformatie bij Kunstwerken in eigen dorp

Kleurige stoeptegels - Luttenberg

Kunstenaar:	Leerlingen uit Luttenberg
Straatnaam:	Hele dorp Luttenberg
Materiaal:	Beton
Jaar van plaatsing:	2018
Omschrijving:	In Luttenberg werden in 2018 tweehonderd stoeptegels geplaatst met kleurige kindertekeningen erop. De tegels zijn een blijvend kunstwerk en zijn gelegd ter ere van de Kunstroute die in september 2018 in Luttenberg werd georganiseerd.

Kunst in de Straat

'Een Kunstig Geheel' is een lessenreeks over
Kunst in de Openbare Ruimte in de gemeente Raalte

De lessenreeks is als volgt opgebouwd:

Groep 1 & 2 'Kunst in de klas'

Groep 5 & 6 'Kunst in de straat'

Groep 3 & 4 'Kunst op het plein'

Groep 7 & 8 'De Kunstfietsroute'